

skyldes ikke saa meget Valgloven som den Alliance, de Radikale og Socialdemokraterne sluttede ved Valgene i 1909 og 1910.

Det er da kun naturligt, at naar den Valglov, vi havde op til 1920 — jeg kunde maaske sige op til 1915 —, med Valget i Enkeltmandskredse havde givet saa uretfærdige Resultater, som den gav, voksede der en betydelig Stemning frem ikke blot ude i Befolkningen, men ogsaa inde paa Rigsdagen for, at der maatte ske en afgørende Ændring her. Denne afgørende Ændring skete efter mit Skøn ved Grundloven af 5. Juni 1915. Den skete nemlig ved den Formulering, man gav Grundlovens § 32. Om denne Formulering af Grundlovens § 32 har Venstres gamle ansete Partiformand i Landstinget gennem mange Aar, Jørgen Pedersen, ved anden Behandling af Grundloven udtalt følgende, som jeg anmoder om Tilladelse til at citere: „Mellem os, der har været enige om at give § 32 den Affattelse, den har faaet, har der været fuldkommen Enighed om, at dermed er Forholdstalsvalgmaaden indført i Grundlovens § 32, ikke saaledes, at der er fastslaaet nogen bestemt Valgmaade, thi der gives jo forskellige Maader i Praksis af Forholdstalsvalg, og der gives mange flere Maader i Teorien; og hvilken Maade man omsider kan komme til som den bedste i Tidernes Løb, kan ingen endnu afgøre. Dette staar aabent for fremtidige Forhandlinger og kan afgøres ved Valgloven, men een Ting kan ikke afgøres ved Valgloven, man kan ikke igen komme bort fra, at der skal regnes efter Forholdstal, thi en ligelig Fordeling overfor de forskellige Partianskuelser kan kun tilvejebringes, kan kun sikres, som det hedder i Ændringsforslaget, derved, at der regnes med Forholdstalsvalgmaaden“. Disse Ord af Venstres Ordfører, af Udvalgets Ordfører — Ord, som man i alt Fald i visse Kredse tillægger saa megen statsretslig Vægt, at man ved Fortolkning og Forklaring af Grundlovens § 32 henviser til dem — indførte Forholdstalsvalgmaaden endeligt i dansk Ret. Og de bevirker efter mit Skøn ogsaa, overfor al den megen Tale, der rundt omkring har været om, at vi skulde genindføre Enkeltmandskredssystemet med Omvalg, at man maa være klar over, at dette kan kun gennemføres ved en Grundlovsændring. Men jeg vil gaa et Skridt videre og vil have Lov at hævde, at selve Ordlyden i Grundlovens § 32 og ogsaa den Fortolkning, som Udvalgets Ordfører har givet af denne Paragraf, betyder ikke blot, at der skal gennemføres en Valgmaade, som hedder Forholdstalsvalg; men den betyder,

at i det Øjeblik vi har gennemført en Valgmaade, om hvilken det i Praksis har vist sig, at den kan give et uretfærdigt Resultat, kan give et Resultat, hvor de forskellige Anskuelser ikke repræsenteres ligeligt, i det Øjeblik er det en Grundlovspligt for Rigsdagen at gaa over til en anden Forholdstalsvalgmaade. Da det viste sig, at Valgloven af 10. Maj 1915, som vel i Overensstemmelse med Grundlovens Bud gennemførte Forholdstalsvalgmaaden, ikke kunde gennemføre den retfærdigt, var det naturligt, at der hurtigt rejste sig Krav, navnlig i øvrigt fra konservativ Side, om, at Valgloven af 1915 skulde ændres. Det var det, der skete ved Gennemførelsen af Valgloven i 1920. Den nuværende højtærede Indenrigsminister var den Gang Ordfører for Venstre i Landstinget, og det var ret haarde Ord, Indenrigsministeren benyttede om det Samarbejde, der angaaende denne Lov fandt Sted mellem Konservative, Radikale og Socialdemokrater. Ja, saa højt var Indenrigsministeren i Landstinget hin 10. April 1920 oppe, at han tegnede mit Partis Formand, Landstingsmand Piper, som en hel Robespierre, som paa rød Baggrund gennemførte en Valglov med røde Partier.

Og dog er Forholdet dette, at Venstres Regering i Virkeligheden kan takke det Arbejde, som de Konservative gjorde for en ændret Valglov, for hele sin Eksistens. Thi i det Øjeblik, Valgloven af 1920 ikke var blevet gennemført, vilde man ved Hjælp af Valgloven af 1915 have kunnet manøvrere paa de forskelligste Maader, saaledes at det er et overmaade tvivlsomt Spørgsmaal, om Valget den 26. April 1920 havde faaet det Resultat, at Flertallet i denne Sal forandrede. Et æret Medlem af dette Ting, det ærede Medlem Hr. Rudfeld, har ogsaa gjort opmærksom herpaa, og der er derfor kun Grund til at sige, at vi vist alle bør være saare tilfredse med det Valglovsarbejde, der i 1920 blev udført af det konservative Parti.

Men dette Arbejde, som i 1920 blev udført af det konservative Parti, hviler jo ikke blot paa, hvad der gennem mange Aar er udtalt fra vor Side; jeg kunde nævne overmaade mange Venstreudtalelser for, at man ogsaa fra den Side ønskede en virkelig lige Valgret herhjemme. Nu ved jeg ikke, hvilken af de forskellige Venstregrupper den højtærede Indenrigsminister i særlig Grad føler sig som Arvtager af, om det er det moderate Venstre eller Venstre-Reformpartiet, men jeg ved i hvert Fald, at under den hidsige Valglovsdebat, der førtes her i Folketinget i Rigsdagssamlingen